

HEROLD VIRÁG

Jogász
Osztatlan, 5. félév
Széchenyi István Egyetem
Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar

Témavezető:
Dr. Nagy Szabolcs
egyetemi adjunktus, SZE DFK

REFORM VAGY ILLÚZIÓ? - AZ 1894. ÉVI HÁZASSÁGI TÖRVÉNYBEN ELFOGADOTT ÚJ VÁLÁSI SZABÁLYOK HATÁSÁNAK ÉRTÉKELÉSE A KORÁBBI GYAKORLAT SZENTSZÉKI PEREKEN KERESZTÜL TÖRTÉNŐ BEMUTATÁSÁVAL

Kulcsszavak: házasság; válóper; szentszék; ágytól és asztaltól elválasztás; egyház

A házasság az egyik legfontosabb magánjogi jogviszony, amelynek szabályozása az állam kiemelt feladatává vált. A feudalizmus időszakában kialakult egyházi szabályozás a 19. századig meghatározó maradt, azonban a társadalmi és politikai változások reformok létrehozását tették szükségessé. A modernizáció útjában számos akadály állt, leginkább a katolikus egyház ragaszkodása a kánonjogi előírásokhoz, amelyek – álláspontjuk szerint – évszázadokon át az emberek javát szolgálták és a házasság szentségének eszményét őrizték.

A különböző vallási felekezetek eltérő szabályokat követtek, közülük a legszigorúbbak a római katolikus egyház előírásai voltak. Az egyház tanai szerint a házasságot felbontása nem lehetséges, a házasfelek számára legfeljebb ágytól és asztaltól való elválást engedélyezett a szentszék bírósága, ez a szexuális és a gazdasági életközösséget megszüntette, de nem érintette a házasság felbontását. Az utólagos érvénytelenítés esetköre akkor állt fenn, ha a házasság megkötésekor valamilyen akadály állt fenn, így a házasság érvényesen létre sem jött.

Az 1894. évi XXXI. törvénycikk elfogadását megelőző korszakot az 1989-es rendszerváltozást megelőző jogtörténeti szakirodalom gyakran elavultnak, idejétmúltnak minősítette, mivel az ellehetetlenítette a „válni kívánó” felek helyzetét. Ezen történészek szerint az új törvény „megváltásként” érkezett, orvosolta a korábbi rendszer igazságtalanságait és egyenlőtlenségeit.

Kutatásaim alapján azonban a fenti vélemények árnyalandóak. Munkám célja, hogy az 1894-es házassági törvény elfogadását közvetlenül megelőző időszak válópereit bemutatva – különös tekintettel a veszprémi szentszék gyakorlatára – rávilágítsak a korábbi ítélkezési gyakorlat sajátosságaira és megvizsgáljam, hogy az új szabályozás és a jogterület állami kézbe kerülése valóban hozott-e változást az „átlagemberek” életében.

Reform vagy illúzió? Az 1894-es törvény célja a házasság megreformálása, a válás intézményének magyar jogrendbe történő beépítése és a polgári átalakulás előmozdítása volt. Dolgozatom értékeli a törvényhez vezető utat, feltárja a korábbi szentszék gyakorlatot, és elemzi az egyház és az állam között lezajló konfliktusokat.